

Любов ЯРЕМА,
к.е.н., доцентка кафедри економіки і менеджменту
Олена ЛУЦІВ
магістрантка спеціальності 051 «Економіка»
ВП НУБіП України «Бережанський агротехнічний інститут»,
м. Бережани

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРА

За сучасних умов набуває особливого значення активізація розвитку аграрного підприємництва на засадах кластерного підходу.

Необхідно відмітити, що на даний момент має місце низка трактувань поняття «кластер», що сформовані у науковій та нормативно-правовій площинах. Згідно чинного законодавства, кластер – це галузеве або міжгалузеве, територіальне добровільне об'єднання суб'єктів підприємницької діяльності, які тісно співпрацюють з науковими (освітніми) установами, громадськими об'єднаннями, органами місцевого самоврядування і місцевими органами виконавчої влади з метою підвищення конкурентоздатності власної продукції та сприяння економічному розвитку регіону. Як свідчить світовий досвід, значні зміни в організації виробництва як на національному, так і на міжнародному рівнях, сприяють створенню територіально-галузевих та інтеграційних об'єднань – кластерів [5]. Кластерний розвиток економіки країни є однією з характерних ознак сучасної інноваційної економіки. В науковій літературі існує низка визначень, що характеризують форми співпраці підприємницьких структур із державними інститутами в масштабі конкретного регіону.

Незважаючи на певні розбіжності у формулюваннях, невід'ємною складовою будь-якого кластеру є суб'єкти підприємницької діяльності, що намагаються підвищити рівень конкурентоспроможності виробництва за

рахунок оптимізації системи міжгосподарських зв'язків, підвищення рівня ефективності використання наявного ресурсного потенціалу, запровадження науково обґрунтованих техніко-технологічних та організаційних рішень.

Саме тому основу будь-якого кластеру мають складати представники підприємницької спільноти, що здійснюють свою діяльність в даному регіоні, а її конкурентоспроможність є критерієм ефективності функціонування кластеру як інтегруючої структури. Враховуючи зазначене можна виділити основні завдання для кластеру та його складових:

- розробка наукового обґрунтування регіональних програм розвитку аграрного підприємництва та процесу розбудови сільських територій;

- визначення пріоритетів економічного розвитку регіону, враховуючи загальнонаціональні та світові тренди.

Набуття кластером статусу інвестиційного об'єкту, залучення в систему фінансових відносин як повноцінного члена, формування партнерських відносин із елементами фінансової сфери (банки, страхові компанії, інвестиційні фонди тощо) доцільно активізувати, на нашу думку, лише здобувши статус регіонального інституту, який виконує не лише суто економічні, а й соціальні та державницькі функції, що відповідним чином впливає на стійкість кластеру та конкурентоспроможність його структурних елементів, перш за все фермерських господарств як підприємницького базису даного утворення. Враховуючи ряд причин, які перешкоджають створенню інноваційно орієнтованих кластерів в аграрній галузі, слід виокремити основні завдання: створення з боку місцевої влади пільгових умов для фінансування розвитку регіонального підприємництва, розробка відповідного нормативно-правового забезпечення для банківських установ, кредитних спілок; розробка в межах кластеру науково обґрунтованих бізнес-проектів, які передбачають залучення додаткового фінансування на короткий та середньостроковий термін, а також мають механізм відкритого та прозорого контролю за витратами фінансових коштів.

Інноваційне оновлення аграрної галузі на основі кластерного підходу може здійснюватися за такими напрямками: заохочувати економічними стимулами підприємців до участі в роботі агропромислових кластерів; стимулювати модернізацію аграрного виробництва на рівні держави та на рівні місцевих органів влади; сформувати спеціальну законодавчу базу щодо формування аграрних кластерів та вдосконалити наявну; сформувати відповідну інноваційну інфраструктуру розвитку аграрного ринку; стимулювати доступ аграрних підприємств до інформації про нові технології, про ринки збуту.

Реалізація агроінноваційного кластеру дозволить фермерським господарствам отримати наступні переваги для конкурентоспроможної економічної діяльності:

- підвищення кваліфікаційного рівня членів-власників фермерського господарства, а також найманих працівників;

- переведення процесу планування господарської діяльності та здійснення виробничого процесу на науково обґрунтовані засади;

- можливість інтеграції до комплексу регіональних соціально-економічних програм, наслідком чого є потенційне отримання грантових коштів для виконання відповідних пунктів;

- підвищення загального іміджевого статусу фермерського господарства як учасника наукових та соціально-економічних проектів;

- стимулювання членів-власників до подальшої активної трудової участі в діяльності господарства.

Отже, реалізуючи на практиці проєкт агроінноваційного кластеру, можливо не тільки забезпечити підвищення рівня конкурентоспроможності фермерських господарств на засадах інноваційності та високого рівня товарності, оскільки є основою даного утворення, а й створити умови для залучення додаткових інвестицій в економіку регіону, стимулюючи при цьому процес розбудови сільських територій. Кластеризація сільського господарства здатна надати вагомий імпульс в загальну економічну політику держави.

Таким чином, на сьогоднішній день застосування кластерного підходу в Україні є необхідною детермінантою для виходу з економічної кризи, відродження вітчизняного виробничого потенціалу, підвищення ефективності інноваційно-інвестиційного розвитку агропромислових кластерів, досягнення високого рівня економічного зростання та конкурентоспроможності. Окрім цього, це дозволить створити реальний стимул для активізації регіонального розвитку сімейних ферм як взаємопов'язаних суб'єктів аграрного підприємництва та формування якісно нового типу вітчизняного села

Список використаних джерел:

1. Збарський В. К., Кальченко С. В., Єременко Д. В. Оптимізація методики оцінки конкурентоспроможності високотоварних фермерських господарств сімейно-трудоного типу. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія: Економіка. 2016. Випуск 1(47), Т. 2. С. 272-278.
2. Малік М. Й., Нужна О. А. Конкурентоспроможність аграрних підприємств: методологія і механізми: монографія. К.: ННЦ «ІАЕ», 2007. 270 с.
3. Соколенко С. Структура кластерних систем по регіонах України. URL: <http://ucluster.org/blog/2012/06/struktura-klasternikh-sistem-poregionakh-ukraini>.
4. Шевченко А.В. Щодо державної політики підтримки розвитку інноваційних кластерів у промисловості України. *Аналітична записка*. URL: http://www.niss.gov.ua/articles/1069/#_ftnref10.
5. Юхименко П., Леоненко П. Історія економічних учень: підручник. К.: Знання, 2005. 583 с.